

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-10>**Сніщенко Р.Г.**

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2857-0980>

Roman Snishchenko

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

Даценко Л.І.

студентка
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

Ludmila Datsenko

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

Мизєва В.І.

студентка
Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту

Vitalina Mizeva

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF BANKING INNOVATIONS

Анотація. Стаття присвячена визначенню основних аспектів застосування нововведень у банківській діяльності. Мета статті полягає у наданні визначення банківських інновацій, виокремленні та обґрунтуванні найбільш перспективних напрямків їх впровадження. Надано дефініцію банківським інноваціям як стратегічному результату трансформації банківництва, отриманому шляхом застосування сучасних бізнес-моделей на основі цифрових технологій з метою досягнення комерційного і соціального прогресу. Визначено основні можливості банківських інновацій. Проведено SWOT-аналіз доцільності впровадження банківських інновацій. За результатами проведених досліджень найбільш перспективними напрямками впровадження банківських інновацій визначено розширення асортименту продуктів і послуг, поліпшення якості обслуговування клієнтів, скорочення витрат банку, віртуальне банківництво, кооперація та коопетиція з іншими банківськими і небанківськими установами.

Ключові слова: банк, інновації, асортимент, нововведення, бізнес-моделі, банківництво.

Abstract. The article is devoted to defining the main aspects of the application of innovations in banking. The purpose of the article is to provide a definition of banking innovations, to define and justify the most promising directions of their implementation. The object of the research is the economic, managerial and regulatory processes of banks during their functioning in the conditions of transformation. The subject of the research is the methodological, theoretical and practical aspects of the implementation of banking innovations. The research used general scientific and special research methods: SWOT analysis, scientific abstraction and generalization of scientific experience of modern theoretical studies, system-complex approach. During the research, it was found that the purpose of creating the spread and use of banking innovation is not only the maximization of bank profits and the maintenance of the bank's competitive position on the financial market, but also the satisfaction of consumer needs. It is noted that the innovation is a promising innovation that has a strategic nature, high cost and a long payback period. The article argues that banking innovations are systemic in nature, they relate not only to the research and development of new products or services, but also to changes in banking business models. It has been proven that banking innovations are characterized by increased risk, therefore they are the most problematic areas of capital investment. The definition of banking innovation is given as which has a strategic nature, high cost and a long payback period. The definition of banking innovation is given as the strategic result of the transformation of banking, obtained through the application of modern business models based on digital technologies in order to achieve commercial and social progress. In order to determine the expediency of the implementation of banking innovations in the research process, a SWOT-analysis of strengths and weaknesses, opportunities and threats of this process for the activity of banks was carried out. Based on the results of the research, the most promising directions for the implementation of banking innovations were identified as expanding the range of products and services, improving the quality of customer service, reducing bank costs, virtual banking, cooperation and competition with other banking and non-banking institutions.

Keywords: bank, innovation, assortment, innovation, business models, banking.

Постановка проблеми. Розвиток банківського сектору є одним з пріоритетних завдань державної фінансової політики. Від стійкості банківської системи залежить весь фінансовий потенціал країни, її здатність до прогресивного поступу і розбудови, громадська стабіль-

ність і міжнародний авторитет. Пандемія COVID-19 і збройна агресія з боку росії створили нові виклики для банківської системи України, актуалізувавши пошук сучасних методів і форм ведення банківської діяльності, створення нових банківських продуктів і послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З питань впровадження сучасних технологій у банківську діяльність в Україні і в світі вже накопичена значна база знань. Так, Лойко В. В. у [1] розглядаючи питання розробки та впровадження банківських інновацій, висвітлює їх соціальний і економічний аспекти. Бондаренко Л. П., Політило М. П. у [2] основну увагу приділяють аналізу найважливіших світових тенденцій банківських інновацій та визначають основні напрями українських банківських інновацій за останні роки. Кузнєцова М. А. у [3] розглядає вплив п'ятого технологічного укладу на банківську діяльність, а Матвійчук А. та Теслюк С. у [4] вивчають можливості використання банківських інновацій для забезпечення конкурентних переваг. Іванов С. В. у [5] узагальнює теоретичні основи банківських інновацій, визначає їх особливості та систематизує через класифікацію принципів впровадження, а Казарян О. Г. у [6] визначає вплив цифрової економіки на діяльність банків України. Міщенко В. І., Науменкова С. В. у [7] вивчають особливості маркетингу банківських інновацій в умовах невизначеності та асиметрії інформації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми Не зважаючи на значний обсяг напрацювань в предметній області банківських інновацій, багато питань їх прогресивного розвитку досі залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема це стосується систематизації сучасних банківських продуктів і послуг, виявленню і обґрунтуванню найбільш перспективних напрямків впровадження інновацій.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у наданні дефініції банківських інновацій, визначенні та обґрунтуванні найбільш перспективних

напрямків їх впровадження. *Об'єктом дослідження* є господарські, управлінські та регуляторні процеси банків при їх функціонуванні в умовах трансформації. *Предметом дослідження* виступають методологічні, теоретичні та практичні аспекти впровадження банківських інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці, вивчаючи проблеми і перспективи впровадження інновацій у банківську діяльність, формулюють їх дефініцію залежно від напрямів і мети досліджень (таблиця 1).

Перед тим, як надати власну дефініцію предмета дослідження, хотілося б висловити свої міркування з цього приводу. По-перше, метою створення, поширення і використання банківської інновації є не тільки максимізація банківського прибутку і підтримка конкурентних позицій банку на фінансовому ринку, а й задоволення потреб споживачів. По-друге, інновація – перспективне нововведення, яке має стратегічний характер, високу вартість і тривалий термін окупності. По-третє, банківські інновації мають системний характер, вони стосуються не тільки дослідження та розробки нових товарів або послуг, але й вносять зміни в банківські бізнес-моделі. По-четверте, банківські інновації характеризуються підвищеною ризикованістю, тому є найбільш проблемними напрямками інвестування капіталу.

Основні можливості, які робить доступними для працівників і клієнтів впровадження банківських інновацій представлені на рис. 1.

Для визначення доцільності впровадження банківських інновацій в процесі дослідження проведений SWOT-аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз цього процесу для діяльності банків (таблиця 2).

Таблиця 1 – Основні дефініції банківських інновацій

Автори	Дефініція	Джерело
М. Міллер	зміни у фінансових інститутах та інструментах	Miller M. H. Financial Innovation: The Last Twenty Years and the Next. <i>Journal of Financial and Quantitative Analysis</i> . December 1986. P. 459–475.
П. Туфано	створення й розповсюдження нових фінансових інструментів, а також фінансових технологій, інститутів і ринків	Tufano P. Financial innovation. <i>Handbook of the Economics of Finance</i> . JAI Press, Inc., 2003. P. 307–336.
Маршалл Дж. Ф., Бансал В. К.	цінні папери, фінансові процеси, фінансові інструменти й фінансові стратегії та рішення корпорацій	Маршалл Дж. Ф., Бансал В. К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям: Пер. с англ. Москва : ИНФРА-М, 1998. С. 76, 77.
Г. В. Карпенко, А. П. Данькевич	нові фінансові інструменти та фінансові технології	Карпенко Г. В., Данькевич А. П. Фінансові інновації: питання теорії та можливості впровадження в економіку країни. <i>Фінанси України</i> . 2008. № 9. С. 113.
В. Г. Федоренко	процеси конструювання й запровадження в обіг нових фінансових інструментів, технологій фінансового інвестування	Інвестознавство: Підручник. 3-тє вид., доп. Київ : МАУП, 2004. С. 207.
А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк	методи, які застосовуються підприємствами для здійснення операцій із новими видами фінансових активів чи нових операцій із наявними активами	Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2005. С. 238.
О. А. Кириченко, В. І. Міщенко	результат діяльності банку, направленої на отримання додаткових доходів у процесі створення сприятливих умов формування й розміщення ресурсного потенціалу з допомогою нововведень, які сприяють отриманню прибутку клієнтом	Кириченко О. А., Міщенко В. І. Банківський менеджмент. Київ : Знання, 2005. С. 768.
С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко	таке нововведення у будь-якій сфері функціонування банку, яке має позитивний економічний або стратегічний ефект (приріст бази клієнтів банку, збільшення частки ринку, скорочення витрат на проведення будь-якого виду операцій тощо)	Стратегічний менеджмент банку: Навч. посіб. Суми : ВТД “Університетська книга”, 2003. С. 302.

Джерело: складено авторами

У результаті аналізу SWOT-матриці зв'язків між сильними сторонами та можливостями найбільшу підтримку через реалізацію сприятливих можливостей мають такі сторони:

- поліпшення якості обслуговування клієнтів за рахунок розширення асортименту банківських продуктів і послуг, збільшення варіантів комунікації, зручності інтерфейсу подання інформації, скорочення часу та спрощення процедур сервісного обслуговування;
- кооперація, коопетиція з іншими банківськими і небанківськими установами за рахунок збільшення варіантів комунікації, скорочення часу прийняття рішень, зменшення часу на обробку даних і документів, швидкої

ідентифікації, віддаленого доступу до рахунків, посилення складової соціальної відповідальності бізнесу;

- скорочення витрат банку за рахунок розширення асортименту продуктів і послуг, збільшення можливостей контролю, аналізу, планування і прогнозування банківської діяльності;
- розширення асортименту продуктів і послуг завдяки інтеграції в Інтернет речей і в Інтернет послуг, монетизації даних, наданню не типових для банків послуг, збільшенню варіантів комунікації, зручності інтерфейсу подання інформації;
- віртуальне банківництво завдяки збільшенню варіантів комунікації, віддаленому доступу до рахун-

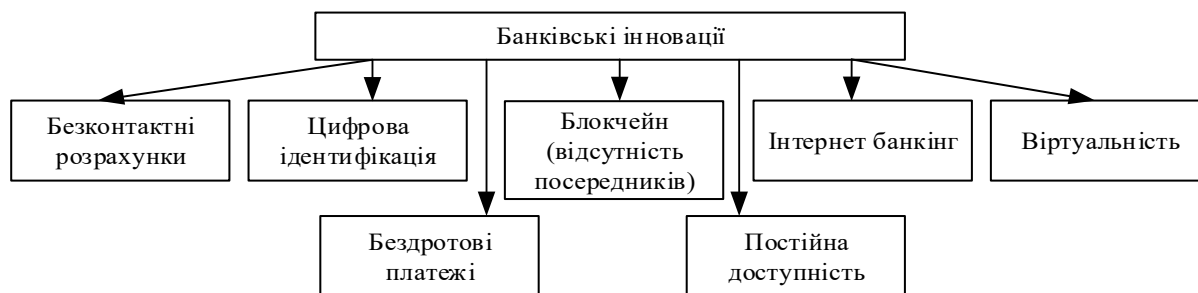

Рисунок 1 – Основні можливості банківських інновацій

Джерело: авторська розробка

Таблиця 2 – SWOT-аналіз доцільності впровадження банківських інновацій

	Strengths / Сильні сторони	Weakness / Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення продуктивності обслуговування клієнтів; – скорочення витрат на утримання персоналу; – зменшення часу на обробку даних і документів; – збільшення можливостей контролю, аналізу, планування і прогнозування банківської діяльності; – збільшення варіантів комунікації, скорочення часу прийняття рішень; – зручність інтерфейсу подання інформації; – скорочення часу та спрощення процедур сервісного обслуговування. 	<ul style="list-style-type: none"> – висока вартість програмно-технічного забезпечення; – обмеженість фінансових ресурсів для впровадження банківських інновацій; – підвищена ризикованість нововведень; – обмеженість бази маркетингових досліджень і набору маркетингових інструментів при впровадженні нововведень; – державне регулювання та нагляд; – залежність від систем життєзабезпечення; – слабка захищеність авторських прав на продукти і послуги – низький рівень правового регулювання використання і захисту банківських інновацій; – інерційність, недостатня обізнаність і малий досвід споживачів у користуванні банківськими інноваціями.
	Opportunities / Можливості	Threats / Загрози
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – кооперація, коопетиція з іншими банківськими і небанківськими установами; – монетизація даних, надання не типових для банків послуг; – блокчейн; – посилення складової соціальної відповідальності бізнесу; – розширення асортименту електронних продуктів і послуг; – повна інтеграція в Інтернет речей і в Інтернет послуг; – швидка ідентифікація, віддалений доступ до рахунків; – цілодобова доступність, практично не обмежена територіальна незалежність; – відсутність єдиного центру управління, незворотність та неможливість відміни або зміни проведених транзакцій; – віртуальне банківництво. 	<ul style="list-style-type: none"> – посилення конкуренції з боку небанківських установ; – злочини з боку кіберпростору; – військові загрози; – халатність, зловживання і злочинні дії з боку працівників банків; – поява нових системних ризиків, які не залежать від конкретної банківської установи.

Джерело: складено авторами

ків, цілодобовій доступності, необмеженій територіальній незалежності, розширенню асортименту електронних продуктів і послуг, блокчейну і інтернет-банкінгу.

У результаті аналізу SWOT-матриці зв'язків між слабкими сторонами та можливостями – останні спроможні компенсувати перші:

- висока вартість програмно-технічного забезпечення та обмеженість фінансових ресурсів для впровадження банківських інновацій – через реалізацію можливостей розширення асортименту електронних продуктів і послуг, скорочення витрат, віртуальне банківництво;

- підвищена ризикованість нововведень через збільшення можливостей контролю, аналізу, планування і прогнозування банківської діяльності, кооперації, коопетиції з іншими банківськими і небанківськими установами;

- інерційність, недостатня обізнаність і малий досвід споживачів у користуванні банківськими інноваціями компенсуються збільшенням варіантів комунікації, зручністю інтерфейсу подання інформації та спрощенням процедур сервісного обслуговування.

У результаті аналізу SWOT-матриці зв'язків між загрозами та слабкими сторонами можна з'ясувати, на які слабкі сторони області найбільше можуть вплинути негативні зовнішні фактори (загрози):

- військові загрози з боку росії і білорусі підвищують ризикованість банківських нововведень, особливо з використанням ІТ-технологій через їх значну залежність від систем життєзабезпечення та вразливість до злочинних посягань з боку кіберпростору;

- посилення конкуренції з боку небанківських установ, халатність, зловживання і злочинні дії з боку інсайдерів збільшують ризики втрат через низький рівень правового регулювання використання і захисту банківських інновацій, слабку захищеність авторських прав на продукти і послуги, обмеженість бази маркетингових досліджень і набору маркетингових інструментів при впровадженні нововведень.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Спираючись на вищезазначене, можна стверджувати, що банківські інновації – стратегічний результат трансформації банківництва, отриманий шляхом застосування сучасних бізнес-моделей на основі цифрових технологій з метою досягнення комерційного і соціального прогресу. За результатами проведених досліджень найбільш перспективними напрямками впровадження банківських інновацій, на наш погляд, є: розширення асортименту продуктів і послуг, поліпшення якості обслуговування клієнтів, скорочення витрат банку, віртуальне банківництво, кооперація та коопетиція з іншими банківськими і небанківськими установами.

Бібліографічний список:

1. Лойко В. В. Інновації як рушійна сила банківської діяльності. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2018. № 1. С. 67–76.
2. Бондаренко Л. П., Політило М. П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 5–8.
3. Кузнецова М. А., Гуйгова Ю. І. Розвиток та впровадження інноваційних банківських послуг в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.8.50> (дата звернення: 27.12.2022).
4. Matviichuk, N. and Tesliuk, S. Main trends in the development of banking innovations in Ukraine. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 1 (25). Mar. 2021, pp. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-01-79-87> (дата звернення: 28.12.2022 р.).
5. Іванов С. В. Особливості банківських інновацій. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 30 (2). С. 73–80. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30(2)_18) (дата звернення: 03.01.2023).
6. Казарян О. Г. Вплив цифрової економіки на діяльність банків України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38 (2). С. 98–102. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38(2)_22) (дата звернення: 03.01.2023).
7. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Особливості маркетингу банківських інновацій в умовах невизначеності та асиметрії інформації. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 46-2. С. 83–89. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019/16.pdf (дата звернення: 09.01.2023).

References:

1. Loiko V. V. (2018) Innovatsiyyi yak rushyyna syly bankivskoyi diyal'nosti [Innovation as a driving force of banking activity]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*. No. 1. P. 67–76. [in Ukrainian]
2. Bondarenko, L. P. and Politylo M. P. (2018) Bankivsk'i innovatsiyyi yak neobkhdnist' efektyvnoho funktsionuvannya bankivsk'oho rynku [Banking innovations as a necessity for the effective functioning of the banking market]. *Investments: practice and experience*. No. 3. P. 5–8. [in Ukrainian]
3. Kuznetsova, M. A. and Guigova, Yu. I. (2020) Rozvytok ta vprovadzhennya innovatsiynykh bankivsk'kykh posluh v Ukrayini [Development and implementation of innovative banking services in Ukraine]. *Efficient economy*. No. 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.8.50> (accessed 27 December 2022) [in Ukrainian]
4. Matviichuk, N. and Tesliuk, S. (2021). Main trends in the development of banking innovations in Ukraine. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. No 1 (25). P. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-01-79-87> (accessed 28 December 2022) [in Ukrainian]
5. Ivanov, S. V. (2018) Osoblyvosti bankivsk'kykh innovatsiy [Peculiarities of banking innovations]. *Black Sea Economic Studies*. No 30 (2). P. 73–80. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_30(2)_18) (accessed 03 January 2023) [in Ukrainian]
6. Kazaryan, O. G. (2019). Vplyv tsyfrovoy ekonomiky na diyal'nist' bankiv Ukrayiny [The influence of the digital economy on the activity of Ukrainian banks]. *Black Sea Economic Studies*. No. 38 (2). P. 98–102. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_38(2)_22) (accessed 03 January 2023) [in Ukrainian].
7. Mishchenko, V. I. and Naumenkova, S. V. (2019). Osoblyvosti marketynhu bankivsk'kykh innovatsiy v umovakh nevyznachenosti ta asymetriyi informatsiyi [Peculiarities of marketing banking innovations in conditions of uncertainty and asymmetry of information]. *Black Sea Economic Studies*. No 46(2). P. 83–89. Available at: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019/16.pdf (accessed 09 January 2023) [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 21.02.2023